

ING: meer leegstand verwacht

Het wordt het komend jaar moeilijker om woningen, kantoren en winkelpanden te slijten, meldt ING.

ROTTERDAM. Relatief veel winkeliers zullen komend jaar hun zaak moeten sluiten en lange tijd kampen met een leegstaand pand. Ondernemers zien er namelijk geen heil in om in het huidige economische klimaat een nieuwe zaak te starten.

Dat is de verwachting van het ING Economisch Bureau. Het wordt volgens de bank de komende maanden moeilijker om woningen, kantoren en winkelpanden te slijten. Deze laatste categorie is opmerkelijk, want vastgoedbeleggers waren de laatste tijd juist positief over detailvastgoed, zegt Jan van der Doelen, onderzoeker van ING in *Het Financieel Dagblad*. Voornamelijk winkels vlak buiten het centrum van steden krijgen het volgens hem lastig. „Er is gewoon te veel winkelloppervlak. Er is veel gebouwd, terwijl de detailomzet gelijk blijft. Normaal staat 1 tot 2 procent van alle winkelpanden leeg, maar vorig jaar groeide het uit tot 6 procent.“ Oorzaak van de toenemende leegstand is volgens ING behalve de economische crisis ook de vergrijzing en het groeiende succes van webwinkels. Ook gemeenten zijn volgens Branchevereniging Detailhandel Nederland debet aan leegstand. Zij hebben de afgelopen jaren aan de randen van steden veel nieuwe winkelcentra gebouwd. Die halen klanten weg uit het centrum, met alle gevolgen van dien. (NRC)

„Er is veel gebouwd, terwijl de detailomzet gelijk blijft“

Topbankier treedt af

President Zwitserse centrale bank treedt af om handel met voorkennis.

ZÜRICH. Philipp Hildebrand is gisteren per direct afgetreden als president van de Zwitserse centrale bank. Zijn vrouw zou hebben gehandeld met voorkennis in augustus 2011. Hildebrand kon niet bewijzen dat hij geen weet had van die transactie.

De president kwam vorige week onder vuur te liggen nadat een medewerker van de Zwitserse bank Sarasin vrouwelijke informatie had gelekt. Hieruit zou blijken dat zijn vrouw voor duizenden euro's dollars aankocht op het moment dat Hildebrand kon voorzien dat de waarde van de Zwitserse frank zou dalen. Afgelopen donderdag ontdekte de Hildebrand nog de regels van de Zwitserse centrale bank te hebben geschonden. Hildebrand ontkent, maar vindt dat zijn positie als directeur niet langer houdbaar is. Hildebrand zal verantwoording moeten afleggen aan een parlementaire commissie. (AP)

▶ snel bouwen

In China slaagde bouwbedrijf Build erin om binnen veertien dagen een hotel met dertig verdiepingen uit de grond te stampen.

▶ Het meeste werk was al in een fabriek gedaan, maar dat maakt het gebouw niet minder indrukwekkend. Kijk op nrc.nl

Vakkenvullen is

Museum wil met expositie over supermarkt het

▶ In museum MOTI in Breda is een supermarkt nagebouwd.

▶ Het museum wil laten zien dat het in de supermarkt allemaal wat esthetischer kan.

DOOR BARBARA RIJLAARSDAM
Breda. Het frituurvet staat naast de hondenvoeding. De courtgettecreme-soep naast het bleekmiddel.

Dat is wat er gebeurt wanneer je supermarktproducten niet op categorie rangschikt, maar op kleur, zoals bij de expositie SuperArt in het Museum of the Image (MOTI) in Breda. Het frituurvet, de hondenvoeding, de soep en het bleekmiddel hebben dus wel iets gemeen. Hun gele verpakking. Een kwestie van esthetisch vakkenvullen.

„Het geeft een wat vervreemdend effect om producten op deze manier te sorteren“, licht directeur Mieke Gerritzen van het MOTI toe. „Een supermarkt is voor iedereen herkenbaar. Mensen kennen de producten. Maar ze gaan er toch anders naar kijken. Ze bestuderen de verpakkingen. Tijdens het boodschappen doen vallen die nauwelijks meer op.“

In een nagebouwd supermarktgangpad wil het Bredase museum laten zien hoe de grens tussen kunst en verpakking vorm vervaagt. „Wij wilden de supermarkt als een kunstwerk

laten zien“, zegt Gerritzen, die zelf afkomstig is uit de wereld van grafisch design. „Alledaagse producten tot kunst verheffen.“

Alle producten zijn vastgelijmd. „Mensen willen de boodschappen aanraken en hebben steeds de neiging iets uit een schap te pakken.“

In de expositie SuperArt staan oude en nieuwe verpakkingen kris-kras door elkaar. Neem de plastic citroenen met citroensap, waarvan het oudste knijpflesje in 1755 is ontworpen. Of de ketchupflesjes van Heinz

▶ Simpele verpakkingen hebben te maken met de algemene drang tot verduurzaming ◀

die door de jaren heen behoorlijk zijn veranderd – met uitzondering van de vorm van het etiket.

Naast verroeste Coca-Colablikjes staan opvallende, kleurrijke flesjes AriZona Ice Tea en Chupa Chups lolly's (waarvoor kunstenaar Salvador Dalí het oorspronkelijke logo ontwierp). En zwarte douchegeleverpakkingen van Axe, die volgens Gerritzen „wel wat weg hebben van raceauto's“. „De ontwerpers hebben zich helemaal op het testosteron van de mannelijke consument gericht.“

Doordat er van elk product meerdere exemplaren zijn uitgesteld, doet de expositie denken aan het werk van

Andy Warhol, de Amerikaanse kunstenaar die onder meer bekend werd om zijn schilderij van de Campbell's soepblikken.

„Op de een of andere manier is herhaling een aantrekkelijk beeld voor de westerse consument“, zegt Gerritzen. „Kijk maar naar boekhandels. Daar zie je vaak een hele wand met dezelfde boekomslagen. In onze tentoonstelling komt het herhalingsmoment nog sterker naar voren doordat alles op kleur is uitgesteld.“

Voor producenten en merkstrategen die consumenten willen verleiden specifiek hun product te kopen, spelen verpakkingen een cruciale rol. Gerritzen: „Ze moeten zich dus onderscheiden, maar wat je ziet is dat de meesten elkaar gewoon na-afopen.“

Zo zijn de bliken hotdogs van Euroshopper opgestapeld naast Campbell's soepblikken. De rood-witte conservenblikken vertonen opvallende gelijkenissen. Gerritzen is overigens groot fan van de simplistische verpakkingen van Euroshopper. Ze wijst op een pak cornflakes. „Zo simpel. En esthetisch zo goed.“

Het ligt niet eens zozeer aan het ontwerp van de verpakking zelf dat producten er amper meer uitspringen in een schap, zegt Gerritzen. Het is de overvloed aan artikelen in winkels. Maar door al dat gebruik van kleur kunnen producenten zich wel weer onderscheiden door weinig kleur te gebruiken.

Dat doet bijvoorbeeld de biologische supermarkt Marqt met enkele

Het minimalistische karnemelkpak van de biologische supermarkt Marqt. Foto Joyce van Belkom, beeldbewerking NRC

Nieuwe taks? Iedereen wil wel meedoen Maar niemand als eerste

- ▶ Een belasting op financiële transacties kan Europa 57 miljard per jaar opleveren.
- ▶ Invoeren durft geen enkel land, uit angst dat banken hun transacties verplaatsen.

Commissie (die er vroeger tegen was) in september voor dat alle 27 landen 0,1 procent heffen op alle transacties van aandelen en obligaties, als ten minste één van de partijen in de EU gevestigd is. De belasting, die 57 miljard per jaar kan opleveren, zou in januari 2014 moeten ingaan.

Maar de Britten zijn tegen. De meeste transacties lopen via Londen. De Britten vermoeden dat de Tobintaks een continentale (lees: Franse) poging is om Londen als financieel centrum een kopje kleiner te maken. Londen, dat met zijn 'stamp tax' al een vorm van transactiebelasting heeft, dreigt zijn status als 's werelds nummer één kwijt te raken aan Singapore. Premier Cameron vreest dat meer transacties naar Azië lekken als ze Europees worden belast. Hij zci gisteren op tv dat zo iets voor hem alleen acceptabel is als „de rest van de wereld” meedoet. Rutte denkt er net zo over. Maar binnen de G20, waar Duitsland en Frankrijk hebben geprobeerd haar te introduceren, zijn de VS en Canada tegen.

Onder premier Berlusconi steunde

- ▶ Als de Fransen solo willen gaan, zijn ze vrij dat te doen

Britse premier David Cameron

Door CAROLINE DE GRUYTER
BRUSSEL. Angela Merkel en Nicolas Sarkozy spraken crover, gisteren, tijdens Duits-Frans topoverleg in Berlijn. Ook premier Rutte en andere liberale leiders bespraken het gisteren in Londen: de Tobintaks. Deze belasting op financiële transacties staat weer hoog op de Europese agenda. De vraag is waarom. Er is immers in Europa geen consensus over de invoering van deze belasting.

Door de schulden crisis hebben vrijwel alle Europese overheden extra inkomsten nodig. Overal gaan belastingen omhoog en wordt er gesnoeid in sociale voorzieningen. Regeringsleiders kijken nu naar de financiële sector die, anders dan gewone bedrijven, niet btw-plichtig is. „De afgelopen drie jaar”, legde de voorzitter van de Europese Commissie José Manuel Barroso onlangs uit, „verstrekt lidstaten 4.600 miljard euro aan hulp en garanties aan de financiële sector. Het wordt tijd dat de sector iets terugdoet voor de maatschappij.” Volgens Eurobarometer-peilingen is 65 procent van de burgers het hiermee eens. Politici kunnen scoren als ze de financiële sector aanpakken. De Tobintaks is ideaal voor symboolpolitiek.

Maar hoe regel je dit? De financiële sector kent door de liberalisering van de afgelopen decennia nauwelijks grenzen meer. Als één EU-land de transactiebelasting invoert, verplaatsen instellingen hun transacties meteen. Dat gebeurde in Zweden, in de jaren negentig: de dag na de invoering liepen transacties al via Oslo of Londen. Zweden lobbyt actief tegen de Europese Tobintaks. „Het werkt niet”, vindt de Zweedse minister van Financiën Anders Borg.

Duitsland en Italië zeggen dat het Zweedse bezwaar verdwijnt als deze belasting Europees wordt ingevoerd. Nu al hebben tien lidstaten een vorm van transactiebelasting. Als dit oerwoud groter wordt en Europese landen elkaar agressief vliegen gaan afvangen, loopt de Europese interne markt politiek en economisch averij op. Om die reden stelde de Europese

Italië de Britten. Maar Mario Monti, de nieuwe premier, is vóór de transactiebelasting – mits die Europees wordt ingevoerd. Hoe politiek dit onderwerp is, blijkt ook uit de switch van Frankrijk. President Sarkozy probeerde vorig jaar als G20-voorzitter nog om de taks in zoveel mogelijk landen ingevoerd te krijgen. Vrijdag zei hij ineens dat Frankrijk haar dit jaar alleen introduceert. Sarkozy wil komend voorjaar worden herkozen en werkt aan een wetsvoorstel. Als de Fransen solo willen gaan, zei Cameron zondag, „zijn ze vrij dat te doen”. Volgens sommige media beweest dit dat de Frans-Britse betrekkingen op een dieptepunt zijn beland.

Bij nader inzien lijkt Sarkozy 'slechts' een beursbelasting te willen. Transacties van obligaties en derivaten wil hij niet belasten. Kortom, zijn plan heeft veel weg van de Britse 'stamp tax'. Waarmee andermaal bewezen is dat regeringsleiders de Tobintaks graag gebruiken om symboolpolitiek te bedrijven.

De onzekerheid over Griekenland houdt aan

- Zorgen van beleggers over de euro zetten gisteren de wisselkoers van de Europese munt onder druk, vlak voor een ontmoeting van de Duitse bondskanselier Angela Merkel en de Franse president Nicolas Sarkozy in Berlijn. 's Ochttends stond de euro kort onder de 1,27 dollar, de laagste stand sinds september 2010.

zouden ook de vorige maand overgenomen vervroegde activering van het permanente euronoodfonds ESM bespreken.

- Het Duits-Franse overleg is de eerste in een reeks topontmoetingen over de euro deze maand. IMF-chef Christine Lagarde doet vandaag Berlijn aan, gevolgd door de Italiaanse premier Mario Monti, morgen. Merkel en Sarkozy gaan op 20 januari gezamenlijk op bezoek bij Monti.

- De onzekerheid over Griekenland houdt aan. Volgens het Duitse weekblad *Der Spiegel* heeft het Internationaal Monetair Fonds (IMF) het vertrouwen in de huidige Griekse bezuinigingsplannen verloren. Mogelijk moeten private beleggers meer afschrijven op hun Griekse schuld dan de 50 procent die EU-leiders in oktober overeenkwamen.

- Sinds Monti premier is, wordt hij regelmatig betrokken bij de coördinatie van 'Merkozoy'. De Spaanse krant *El País* vraagt zich bezorgd af waarom Spanjes nieuwe premier Rajoy niet aanwezig mag zijn bij de Duits-Frans-Italiaanse gesprekken, die Europese toppen van 30 januari en 1 maart moeten voorbereiden.

een kunst schap verheffen tot kunst

uiterst minimalistische verpakkingen, die ook in Breda te zien zijn. Karnemelk zit bijvoorbeeld in een volledig wit pak, waar alleen 'karnemelk' op staat. En in kleine lettertjes het woord 'openen' aan de kant waar het schenktuigtje moet worden gecreëerd.

Die eenvoudige verpakkingen hebben te maken met de algemene drang naar verduurzaming, zegt de museumdirecteur. Mensen willen producten die „fair” zijn. „Je ziet aan de verpakking dat het product zo natuurlijk mogelijk is ontstaan. Chocolade is bruin, groente groen. Zo iets. De verpakking is óf transparant óf er

wordt weinig gebruikgemaakt van felle kleuren. Bij een normale supermarkt staat het bol van de chemische kleurtjes. Bij biosupermarkten is het allemaal wat fletser, wat valer.”

Gerritzen is ervan overtuigd dat bezoekers kunnen leren van de tentoonstelling. „Wie hier is geweest en daarna weer in een echte supermarkt komt, denkt heece, het lijkt wel een tentoonstelling. Maar dan zullen ze ontdekken dat een supermarkt in feite niets anders dan een tentoonstelling is. Het enige verschil: in een supermarkt moet je wel dingen kopen, je kunt niet blijven rondkijken.”

Zeventien musea vrezen sluiting door bezuinigingen

• Zeventien musea verwachten door bezuinigingen te moeten sluiten. Dat blijkt uit een enquête die de Nederlandse Museumvereniging heeft gehouden onder haar leden. Namen worden niet genoemd, maar volgens directeur Siebe Weide van de Museumvereniging gaat het vooral om gemeentelijke musea.

Leek. Opvallend is de melding van Nationaal Museum Paleis Het Loo in Apeldoorn, dat stelt 1 miljoen te moeten bezuinigen. Het museum, met prinses Máxima in de raad van toezicht, trekt ruim 300.000 bezoekers per jaar en is daarmee een van de grootste musea in Nederland.

• Uit het meldpuntbezuinigingen.nl dat de Museumvereniging vijf maanden geleden opende, blijkt dat tientallen musea kampen met financiële problemen. Tot nu toe meldden zich 51 musea.

• Uit de enquête van de Nederlandse Museumvereniging, waaraan 221 musea deelnamen, blijkt dat tweederde van de Nederlandse musea te maken heeft met bezuinigingen. Bij een kwart gaat het om meer dan 15 procent van de financiering. Musea reageren op de bezuinigingen vooral met structurele maatregelen, zoals ontslag van personeel.

• De meeste zijn kleinere musea, zoals het Nationaal Rijtuigmuseum in